AİHM Tazmininden Sonra Yenileme

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Danıştay 13. Daire	14.01.2025	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2024/1655	2025/196	İYUK 53, İYUK 49, AİHS 41, AİHS 46

ÖZET

Fon'a devredilen bankanın küçük hissedarı, AİHM'in ihlal ve adil tazmin kararından sonra yerel giderler ve vekâlet ücreti için yargılamanın yenilenmesini istemiştir. Danıştay, AİHM'in zararı ve masrafları karşıladığını belirterek yenileme şartının oluşmadığına hükmetmiştir.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/aihm-adil-tazmin-sonrasi-yargilamanin-yenilenmesi-banka-hissedari-danistay-2025-196/

Karar metni

Adalet Bakanlığı Bedesten sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Danıştay 13. Daire Başkanlığı 2024/1655 E. , 2025/196 K.

"İçtihat Metni"

T.C.

DANIŞTAY

ONÜÇÜNCÜ DAİRE

Esas No:2024/1655

Karar No:2025/196

TEMYİZ EDENLER : 1- (DAVACI)...

VEKİLİ : Av....

2- (DAVALI) ... Fonu

VEKİLİ : Av. ...

İSTEMİN KONUSU:... İdare Mahkemesinin... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: ... TAŞ hissedarı olan davacının, maddi zararının yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açtığı davanın süre aşımı yönünden reddine ilişkin ...İdare Mahkemesinin kesinleşmiş kararının, mülkiyet ve mahkemeye erişim haklarını ihlal ettiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararıyla tespit edildiğinden bahisle, yargılamanın yenilenmesi yoluyla kaldırılarak; maddi tazminat isteminin AİHM kararıyla karşılanmış olması dolayısıyla davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi, yargılama giderlerinin ve nispi vekalet ücretinin davalı idareden alınarak kendisine ödenmesine hükmedilmesi istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti:...İdare Mahkemesince verilen kararda; AİHM kararının 768. sırasında yer alan davacının 30.000 adet Alman hissesinin bulunduğu, kararın 47 ve 48. paragraflarında belirtildiği üzere 1 Alman senedinin 500 Türk hissesine tekabül ettiği, bu şekilde yapılan hesaplamada davacının Alman hisselerinin 15.000.000 Türk hissesine tekabül ettiği ve AİHM kararında her bir hissenin 05/12/2000 tarihi itibarıyla 756 eski Türk Lirası değerinde olduğu belirtildiğinden, davacının devir tarihinde 11.340.000.000,00 eski Türk Lirası (11.340,00-TL) tutarında alacağının bulunduğu, AİHM kararında hükmedilen 22.102,02-Avro tazminat bedelinin ise devir tarihinden bir gün önceki olan 05/12/2000 tarihi itibarıyla tespit edilen tazminat miktarının, karar tarihi olan 10/10/2017 tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası enflasyon hesaplayıcısına göre güncellenip geçerli kura göre Avroya dönüştürülerek hesaplandığı, 10/10/2017 tarihli AİHM kararı ile davacının elinde mevcut toplam hisse değerinin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası enflasyon hesaplamasında uygulanan kriterlere uyarlanması yoluyla belirlenen ve hükme bağlanan 10/10/2017 tarihli güncel miktar esas alınarak tarafların haklılık oranlarını belirlemek gerektiği, sonuç olarak, davacının 06/12/2000 tarihi itibarıyla haklı olduğu alacak miktarı yanında dava dilekçesi ile talep ettiği miktarın da 10/10/2017 tarihi itibarıyla ulaştığı değerinin belirlenmesi gerektiğinden, AİHM tarafından güncel miktar olarak belirlenen 22.102,02-Avro tazminat tutarının anılan ilamın verildiği 10/10/2017 tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen efektif alış kuru (4.3375-TL) esas alınarak Türk Lirasına dönüştürüldüğünde 95.867,51-TL'ye karşılık geldiği, bir başka deyişle, davacının 06/12/2000 tarihinde 11.340,00-TL olan alacağının değerinin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası enflasyon hesaplamasında uygulanan kriterlere göre 10/10/2017 tarihinde 8,4539 kat artarak 95.867,51-TL'ye ulaştığı görüldüğünden, dava dilekçesi ile 06/12/2000 tarihinden itibaren faiz yürütülmesi istenilmek suretiyle anılan tarihte 194.181,82-TL olduğu ileri sürülen toplam talep miktarının da anılan enflasyon hesaplama kriterleri uygulanarak 10/10/2017 tarihindeki değerinin hesaplanması gerektiğinden, dava dilekçesi ile talep edilen miktarın 10/10/2017 tarihi itibarıyla 1.641.598,58TL'ye isabet ettiği, davacının dava dilekçesi ile talep ettiği (10/10/2017 tarihi itibarıyla 1.641.598,58-TL olan) alacak miktarının 10/10/2017 tarihi itibarıyla 95.867,51-TL'lik (%5,84'lük) kısmında haklı olduğu, bu oranın, vekalet ücreti hariç yargılama giderleri açısından davadaki haklılık oranı yönüyle esas alınabilecek olmakla birlikte, bu davada, işin esası hakkında karar verilmemiş olması ve neticesinde hükmedilen veya reddedilen tazminat tutarının söz konusu olmaması, bir başka deyişle vekalet ücretinin hesabına esas alınabilecek hükmedilen/reddedilen bir dava değerinden söz edilememesi sebebiyle maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiği gerekçesiyle davacının yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulüne, Mahkemelerince verilen kararın kaldırılmasına,

davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına, yargılama giderlerinin haklılık oranına göre taraflar arasında paylaştırılmasına, karşılıklı olarak vekalet ücretine hükmedilmesine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENLERİN İDDİALARI : Davacı tarafından, İdare Mahkemesi kararının gerekçesinin hatalı olduğu, AİHM kararında ulusal mahkemeler nezdinde yapılan yargılamalar nedeniyle vekalet ücretine ve yargılama giderlerine hükmedilmediği, kararda yer alan "mahkeme" teriminin AİHM'nin kendisini ifade ettiği, yerel mahkemece kararda tek bir yargılama gideri ve tek bir vekalet ücretine hükmedildiği ancak yenilenen yargılamayla ilgili yargılama giderleri ve vekalet ücreti taleplerinin reddedildiği, ortada iki dava olduğu için hem bu dava hem de yenilenmesine karar verilen dava için dava harç ve masrafları ile vekalet ücretine ayrı ayrı hükmedilmesi gerektiği;

Davalı İdare tarafından, AİHM'nin adil tazmin kararının yerine getirilmesi nedeniyle davacının yargılamanın yenilenmesini gerektirecek bir zararının olmadığı, AİHM'nin davacının maddi zararına karşılık tazminat, tüm başvuru sahipleri için yargılama gider ve masraflarına karşılık 25.000-Avro ödenmesine karar verilmesiyle yargılamanın yenilenmesi bakımından davanın konusuz kaldığı, davacı tarafından AİHM'ye yapılan başvuruda hem iç hukuk sürecine ait hem de AİHM sürecine ait yargı gideri ve vekalet ücretine ilişkin talepte bulunulduğu, kararda iç hukuk ve AİHM süreci diye bir ayrım yapılmaksızın 25.000-Avro ödenmesine karar verildiği, sadece yargılama gideri ve vekalet ücreti talebinin yargılamanın yenilenmesi gibi olağanüstü bir kanun yoluna konu edilemeyeceği, yargılamanın yenilenmesine karar verilmeden önce, yargılamanın yenilenmesinin zorunlu olup olmadığı, hak ihlalinin başka yollarla giderilip giderilemeyeceği, tazmin kararının dışında kalan ve devam eden bir hak ihlalinin olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği, davacı tarafın yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmadan önce dava konusu işlemin geri alınması, iptal edilmesi veya yeni bir işlem tesis edilmesi yönünde müracaatta bulunmadığı, Fon'un 5411 sayılı Kanun'un 140. maddesi uyarınca her türlü harçtan muaf olduğu, bu nedenle Fon aleyhine harç yükletilmesinin Kanun'a aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

TARAFLARIN SAVUNMASI : Taraflarca karşılıklı olarak temyiz istemlerinin reddi gerektiği savunulmuştur.

DANIŞTAY TETKİK HÂKİMİ ...'NIN DÜŞÜNCESİ : Davalı idarenin temyiz isteminin kabulü ile İdare Mahkemesi kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA
Karar veren Danıştay Onüçüncü Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 17. maddesi uyarınca davacının duruşma istemi yerinde görülmeyerek gereği görüşüldü:

... İdare Mahkemesince verilen... tarih ve E:..., K:... sayılı karara karşı taraflarca yapılan istinaf başvurularının reddine ilişkin ... Bölge İdare Mahkemesi .... İdari Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:...sayılı kararının taraflarca temyizi üzerine Dairemizin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararı ile bozulduğu, anılan bozma kararı sonrasında emsal nitelikte olan dosyalarda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun "yargılamanın yenilenmesi istemine konu olan ve kaldırılması istenen kararın, istinaf kanun yolunun uygulanmasına başlandığı 20/07/2016 tarihi öncesinde verilmesi ve bu

haliyle, verildiği tarih itibarıyla yürürlükte bulunan 2577 sayılı Kanun'un kanun yollarına ilişkin hükümleri uyarınca temyize tabi bir karar olması nedeniyle, bu karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunulması üzerine yapılan yargılama sonucunda verilen kararın da ilk kararın verildiği tarihte yürürlükte olan kanun yollarına ilişkin hükümlere, dolayısıyla temyiz kanun yolu incelemesine tabi olması gerektiği sonucuna varıldığı, bu durumda, yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulüne ilişkin kararın Danıştay nezdinde temyiz incelemesine tabi olduğu hususu göz önüne alındığında, uyuşmazlıkta, ... Bölge İdare Mahkemesi ...İdare Dava Dairesince görevsizlik kararı verilerek, dosyanın Danıştayın ilgili dairesine gönderilmesi gerekirken, davalı idarenin istinaf başvurusu hakkında karar verilmesinde usul kurallarına uygunluk görülmediği" gerekçesiyle bozma kararları verildiği dikkate alınarak işbu dosyanın ... Bölge İdare Mahkemesi ...İdari Dava Dairesince Danıştaya gönderilmek üzere Mahkemesine iadesine karar verildiği,... İdare Mahkemesince de dosyanın temyiz incelemesinin yapılması için Dairemize gönderildiği görülerek esasa yönelik temyiz incelemesine geçilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

ESAS YÖNÜNDEN:

MADDİ OLAY :

Davacı tarafından, 06/12/2000 tarih ve 24252 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 14. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, ... TAŞ'nin temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devrine ilişkin ... tarih ve ... sayılı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu kararının Danıştay Onuncu Dairesinin 05/11/2004 tarih ve E:2004/8038, K:2004/7170 sayılı kararı ile iptal edildiği, davalı Kurum tarafından yapılan satışa hazırlık işlemlerinin ve buna dayalı olarak Fon tarafından yapılan satış işleminin ise ... İdare Mahkemesinin ... tarih ve E:... K:...sayılı kararı ile iptal edildiği ve anılan kararların temyiz incelemesinden geçerek kesinleştiği belirtilerek... TAŞ hissesi karşılığı bedelin ödenmesi istemiyle yapmış olduğu başvurusunun cevap verilmeyerek reddi üzerine hisse karşılığının el konulma tarihi olan 06/12/2000 tarihinden itibaren 3095 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca işletilecek faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İdare Mahkemesince süre aşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmiş, karar temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

Davacı tarafından, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 nolu protokolün 1. maddesinin ve Sözleşmenin 6/1. maddesinin ihlal edildiği iddialarıyla AİHM'ne başvuruda bulunulmuştur.

AİHM'nin, 10/10/2017 tarih ve Başvuru no. 13312/08 ile 840 diğer başvuru kararıyla, başvurularda Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine; karara ekli listede yıldızla (*) işaretli başvurularda üçüncü dava bakımından Sözleşme'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine; davalı Devlet tarafından başvuranlara, üç ay içerisinde, ekli listede belirtilen maddi tazminat miktarlarının (tüm başvuranlar bakımından toplam 9.679.799,26-Avro) ve yargılamalarda tüm başvuranlar tarafından yapılan masraf ve giderlere karşılık olarak toplam 25.000-Avro ödenmesine; üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez

Bankasının kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, bahsedilen meblağlara basit faiz uygulanmasına; ihlal bulgusunun tek başına, başvuranların uğradığı manevi zarar bakımından yeterli adil tazmin teşkil ettiğine; başvuranların adil tazmine ilişkin taleplerinin geri kalanının reddine karar verilmiştir.

... TAŞ hissedarı olan davacının, maddi zararının yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açtığı davanın süre aşımı yönünden reddine ilişkin... İdare Mahkemesinin kesinleşmiş kararının, mülkiyet ve mahkemeye erişim haklarını ihlal ettiğinin AİHM kararıyla tespit edildiğinden bahisle, yargılamanın yenilenmesi yoluyla kaldırılarak; maddi tazminat isteminin AİHM kararıyla karşılanmış olması dolayısıyla davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi, yargılama giderlerinin ve nispi vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya ödenmesine hükmedilmesi istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "Adil Tazmin" başlıklı 41. maddesinde, "Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder"; 46. maddesinin 1. fıkrasında, "Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler." kuralı yer almıştır.

AİHM İçtüzüğü'nün "Adil tazminata ilişkin karar" başlıklı 75. maddesinde, "Daire ya da Komite'nin bir davada Sözleşme ya da Protokollerin ihlalini tespit etmesi halinde, İçtüzüğün 60. maddesine uygun olarak belirli bir talepte bulunulmuşsa ve dava karara hazırsa, Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanması hakkındaki hüküm de aynı son kararda verilir; dava karara hazır değilse, Daire ya da Komite bu sorunu tamamen veya kısmen saklı tutar ve diğer usul işlemlerine geçer.

" kuralına yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Yargılamanın yenilenmesi" başlıklı 53. maddesinin 1. fıkrasında, "Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir. (...)

ı) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması veya hüküm aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi." kuralına yer verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

2577 sayılı Kanun'un 53. maddesi uyarınca, yargılamanın yenilenmesi, Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, maddede dokuz bent halinde sayılan durumların gerçekleşmesi halinde esas kararı vermiş olan mahkemeden talep edilebilmekte olup, hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eki protokollerin

ihlali suretiyle verildiğinin, AİHM'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması da yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasında sayılmıştır. Davacı tarafından, AİHM'nin söz konusu kararı sonrasında yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulduğundan, AİHM kararlarının niteliği ve somut davaya ilişkin olarak verilen AİHM kararının incelenmesi gerekmektedir.

AİHM, temyiz mahkemesi olmadığı için hukuk kurallarının maddi olay bağlamındaki yorumuyla kural olarak ilgilenmemektedir. Buna karşılık AİHM, iç hukukta idari işlem ya da eylem veya mahkeme kararı olarak somutlaşan kamu gücü tasarruflarının Sözleşme veya eki protokollere uygunluğunu denetlemektedir. AİHM, kendisine yapılan başvuruları öncelikle kabul edilebilirlik açısından değerlendirdikten sonra, kabul edilebilir bulduğu başvurularda, tarafları dostane çözüm konusunda uzlaştırmaya çalışır. Böyle bir sonucun gerçekleşmesi durumunda başvuru sonuçlanmış olur. Ancak dostane çözüme ulaşılamadığı takdirde uyuşmazlığın esası hakkında Sözleşme'yle tanınan hak veya hakların ihlal edilip edilmediğine karar verir.

Sözleşme'nin 46. maddesine göre, sözleşmeci devletler, taraf oldukları davalarda AİHM'nin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler. AİHM'nin kararları, ancak sorumlu devlet tarafından uygulandığında sonuç doğurabilmekte olup sorumlu devlet, AİHM kararının gereğini yerine getirmek zorundadır.

AİHM'nin ihlalin varlığının tespitine ilişkin kararı, taraf devleti ihlali ortadan kaldırma ve sonuçlarını giderme yükümlülüğü altına koymaktadır.

Diğer taraftan, Sözleşme'nin 41. maddesi, ihlaller nedeni ile zarar gören taraf için adil tazmin yolunu düzenlemektedir. AİHM'nin bu kapsamda maddi ve manevi tazminata hükmedebilmesi için, başvuranın tazminat talebinde bulunması gerekir. AİHM, sözleşmenin ihlal edildiğine karar verdiğinde, aynı kararda, başvurucuya 41. madde uyarınca adil tazminat verilip verilmemesi gerektiğini de incelemektedir. Bu konu bütünüyle Mahkemenin takdirindedir.

AİHM, adil tazmine ilişkin olarak yargılama masrafları, maddi tazminat ve manevi tazminat başlıkları altında hüküm kurmaktadır. AİHM tarafından, makul, gerekli olan ve gerçekten yapılmış olan masrafların ödenmesine karar verilmektedir. Başvurucular tarafından ulusal mahkemeler önündeki yargılamalarda yapılan masraflar da talep edilebilmektedir. AİHM, bu tür yargılama masraflarının yalnızca Sözleşme'nin ihlalini engellemeye ya da tazmin etmeye yönelik usullerle ilgili olarak karşılanmasına hükmeder.

Maddi zararın karşılanması için tazminata hükmedilmesi ise, başvurucunun Mahkeme'yi ihlal ile mali kayıp arasında illiyet bağı olduğuna ikna edebilmesine bağlıdır. AİHM, tazminat miktarını belirlerken öncelikle eski hale getirmenin mümkün olup olmadığını değerlendirir. Eğer bu mümkün değilse veya ulusal hukuk eski hale çevirme öngörüyorsa AİHM, tazminata hükmeder. AİHM, mülkiyet davalarında tarafların malın değeri konusunda anlaşıp anlaşamadıklarını ve eğer anlaşabiliyorlarsa dostane çözümün mümkün olup olmadığını da değerlendirmektedir. Taraflar bu konuda anlaşamıyorsa AİHM, değer biçme işlemini bir uzmana bırakabilir ve uzmanın raporuna göre, adalet temeline dayanarak maddi tazminata hükmeder.

AİHM, bazı durumlarda, tazminata ihlal kararıyla birlikte karar vermeyerek, tarafların tazminat tutarında anlaşmalarına imkan vermek için tazminat kararını ileri bir tarihe bırakabilmektedir. Bazı durumlarda ise, verdiği ihlal kararını yeterli görmekte ve tazminata hükmetmemektedir. Ancak, AİHM, Sözleşme ve eki protokollerin ihlal edildiğine karar verir ve ihlali taraf devletin iç hukukunun tam olarak gideremeyeceği kanaatine varırsa, maddi ve manevi tazminata ve ayrıca dava masrafları ile avukatlık ücretlerinin ödenmesine karar verebilmektedir.
Yargılama masrafları bakımından ise, AİHM içtihatlarına göre başvurucuya makul, gerekli olan ve gerçekten yapılmış olan masraflar ödenmektedir. Başvurucular, ulusal mahkemeler önünde yapılan yargılamalar için yapılan masrafları da talep edebilirler. Ancak AİHM, bu tür yargılama masraflarının yalnızca sözleşmenin ihlalini engellemeye ya da tazmin etmeye yönelik usullerle ilgili olarak karşılanmasına hükmeder. (AİHM içtihadına atıf)

AİHM'nin verdiği ihlal kararlarının icrası, en genel anlamda başvuranın durumunun ihlal öncesi haline dönüştürülmesi, bu mümkün olmadığında ise uygun bir tazminat ödenmesine karar vererek ihlalin sonuçlarını gidererek tazmin etmektir. Bununla birlikte AİHM, Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca tazminata hükmetmiş olsa bile bazen ihlalin sonuçlarının ancak iç hukukta yargılamanın yenilenmesi yoluyla giderilebileceğini de kararlarında belirtmektedir.

AİHM kararlarının icrası, iki ana öğeden oluşmakta olup, bunlar bireysel tedbirler ve genel tedbirlerdir. Bireysel tedbirler, başvuranın hakkının ihlaline yol açan sebepleri ortadan kaldırmayı sağlayan tüm tedbirler veya ödenecek tazminattır. Yargılamanın yenilenmesi müessesesi de bireysel tedbirlerdendir.

AİHM'nin, Sözleşme'nin veya eki protokollerin ihlal edildiğine ilişkin tespiti, iç hukukta yargılamanın yenilenmesi yoluyla giderilmesi mümkün ise devletin bireysel tedbir alma yükümlülüğü ilgililerin başvurusu üzerine işletilecek ve ihlalin sonuçlarını ortadan kaldıracak yeni bir yargılama ile yerine getirilebilir. Buna karşılık, yargılamanın yenilenmesi yoluyla ihlalin etki ve sonuçlarını gidermek her zaman mümkün olamamaktadır. Örneğin, makul sürede yargılama hakkının ihlal edilmesinde durum böyledir ve ihlalin, yeniden yargılama yoluyla giderilmesi imkanı bulunmamaktadır.

Genel tedbirler ise, başvuruya konu ihlalin herkes için ortadan kaldırılması ve böylece ihlalin devamının önlenmesini sağlayacak tedbirlerden (mevzuat değişiklikleri ve benzeri) oluşur.

Kesinleşmiş mahkeme kararlarının AİHS'ye yönelik ihlal oluşturması durumunda, ihlalin etki ve sonuçlarını gidermek, bazı hallerde iç hukukun kendi imkanları içinde ancak bir yere kadar mümkün olabilmektedir. Bu yüzden, 41. madde uyarınca tazminat ödenmesi veya mevcut başka imkanlarla ihlalin ortadan kaldırılamadığı durumlarda sözleşmeci devlet tarafından yargılamanın yenilenmesi yoluna işlerlik kazandırılması diğer bir seçenek olarak gözükmektedir.

AİHM'nin söz konusu kararında, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine 841 başvuru bulunduğu, başvuranların, değişik tarihlerde Alman piyasası aracılığıyla farklı miktarlarda Türk ve Alman hisse senetleri satın alan Demirbank'ın küçük hissedarları olduğu belirtilmiş, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 06/12/2000 tarihli kararıyla Demirbank'ın yönetim ve denetiminin Fon'a

devri ve Fon tarafından Banka'nın satışına ilişkin süreç ile Kurul kararı ve satış ile satışa hazırlık işlemlerine karşı açılan davalar ve verilen kararlardan bahsedilmiştir.

Başvuranlar, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine dayanarak, Demirbank'taki hisselerinden kanuna aykırı bir şekilde yoksun bırakıldıkları ve yaşadıkları kayba ilişkin herhangi bir tazminat alamadıklarından, mülkiyetlerini barışçıl bir şekilde kullanma haklarının ihlal edilmiş olduğundan şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlardan AİHM kararı ekindeki listede (*) ile işaretli olanlar ise, bahse konu şikayetlerine ek olarak, açmış oldukları davaların İstanbul İdare Mahkemesince süresi içerisinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesinden dolayı mahkemeye erişim haklarından mahrum bırakıldıklarından ve böylece Sözleşme'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğinden şikayetçi olmuşlardır.
Başvuranlar ayrıca, maddi tazminat olarak, Demirbank'ın Devlet tarafından devralınmasından bir gün önce (yani 05/12/2000 tarihinde) hisselerinin ortalama piyasa değerine tekabül eden bir tazminat talebinde bulunmuşlardır. Hisselerin ortalama piyasa değerinin ise, Münih Borsası'nda o tarihte işlem gördüğü fiyata göre belirlenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Manevi tazminat olarak ise, Mahkeme'nin uygun gördüğü bir miktarın kendilerine ödenmesini talep etmişlerdir. Masraf ve giderlere ilişkin olarak ise, yerel yargılamalar ve Mahkeme önünde yapmış oldukları masraf ve giderler bakımından 1.286,25 ila 273.335,31-Avro arasında değişen farklı miktarların; Mahkeme önünde gerçekleşen yargılamalar için ise, Mahkemenin kendilerine avukatlık ücreti için uygun gördüğü bir miktarın ödenmesine karar verilmesini talep etmişlerdir.

AİHM, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine yönelik başvuruların kabul edilebilir olduğuna; esas hakkında ise, ...'ın devir ve satışını hukuka aykırı ilan eden kararların, iptal davalarına taraf olup olmadıklarına bakılmaksızın, hem hakim hissedarlar, hem de küçük hissedarlar için sonuçları olduğu, hisselerinin sayısı ne kadar küçük olursa olsun, başvuranların maddi zarara uğradığının açık olduğu; yetkili makamların, Danıştay tarafından hukuka aykırı olduğu ilan edilen idari işlemlerden kaynaklandığı açık olan zararı tazmin etme yükümlülüğü altında oldukları, başvuranların hisselerinin, hukuka aykırı müdahale temelinde ellerinden alınmış olmasına rağmen, başvuranların kayıpları için herhangi bir tazminat almadığı ve bireysel anlamda orantısız bir yük altına girmek zorunda bırakıldıklarını belirterek, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Sözleşme'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine yönelik şikayetin kabul edilebilir olduğuna; esas hakkında ise, aynı şikayetin AİHM'nin daha önceki bir kararında incelendiği ve Sözleşme'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğinin tespit edildiği, söz konusu kararda, Demirbank'ın ...'ye satışı nedeniyle, başvuranın hisselerinin iade edilmesinin imkansız hale geldiği, Fon ile ... arasında imzalanan anlaşmanın 24/02/2006 tarihli nihai kararla iptal edildiği ve o tarihten önce başvuranın tazminat talebinde bulunmasını beklemenin makul olmadığını göz önünde bulundurarak, yerel mahkemenin yasal süreye ilişkin katı yorumunun, davanın esasının bütünüyle incelenmesine engel olduğu ve başvuranın mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verdiğine karar verildiği, mevcut başvuruların o karardaki tespitlerden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir özel şart görülmediği belirtilerek, mahkemeye erişim hakkının ve böylelikle Sözleşme'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Başvuranların maddi tazminat talebine ilişkin olarak, AİHM'nin daha önceki kararında, başvuran için en uygun adil tazminin, kendisine maddi tazminat ödenmesi ile olacağı ve başvuranın maddi kaybının belirlenmesi için Demirbank'ın devrinden bir gün önce (yani 05/12/2000 tarihinde), İMKB'deki bir Demirbank hissesinin ortalama piyasa değerinin dikkate alınmasına karar verildiği, başvuranlar o karardaki başvuranla aynı durumda olduklarından önceki yaklaşımından ayrılmayı gerektirecek bir sebep görülmediği belirtilerek, İMKB'ye göre, 05/12/2000 tarihinde bir Demirbank hissesinin ortalama değerinin 756 eski Türk lirası olduğu ve bir Alman senedinin 500 Türk hissesine tekabül ettiği, daha sonra Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası enflasyon hesaplayıcısına göre güncellenip geçerli kura göre avroya dönüştürülmek üzere, her başvurana Demirbank'ta sahip olduğu hisse sayısının 756 eski Türk lirası ile çarpımını esas alan bir adil tazmin miktarının ödenmesinin uygun olduğu, maddi tazminat olarak her başvurana karar ekindeki tabloda belirtilen miktarın ödenmesine (tüm başvuranlara verilecek toplam miktar olarak 9.679.799,26-Avro) karar verilmiştir.

Başvuranların manevi tazminat talepleri bakımından ise, Sözleşme'nin 6/1. maddesinin ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği tespitinin kendi başına, başvuranlar tarafından uğranan manevi zarar için yeterli düzeyde adil tazmin teşkil ettiğine karar verilmiştir.

Başvuranların masraf ve giderlere ilişkin taleplerine yönelik olarak, Mahkeme içtihadına göre, başvuranın masraf ve giderlerini geri alabilmesi için, söz konusu masraf ve giderlerin fiilen ve gerekli olduğu için yapılmış olduğunun belgelenmesi ve makul miktarda olması gerektiği, başvuranlara yaptıkları masraf ve giderlere karşılık olarak toplam 25.000-Avro ödenmesinin uygun görüldüğü belirtilmiştir.

AİHM tarafından netice itibarıyla, 841 başvurunun birleştirilmesine karar verildikten sonra, başvuruların kabul edilebilir olduğuna ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine; kararın ekindeki listede yıldızla (*) işaretli başvurular bakımından Sözleşme'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine; davalı Devlet tarafından başvuranlara, üç ay içerisinde, ekli listede belirtilen maddi tazminat miktarlarının (tüm başvuranlar bakımından toplam 9.679.799,26-Avro) ve yargılamalarda tüm başvuranlar tarafından yapılan masraf ve giderlere karşılık olarak toplam 25.000-Avro ödenmesine; bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankasının kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, bahsedilen meblağlara basit faiz uygulanmasına; ihlal bulgusunun tek başına, başvuranların uğradığı manevi zarar bakımından yeterli adil tazmin teşkil ettiğine; başvuranların adil tazmine ilişkin taleplerinin geri kalanının reddine karar verilmiştir.

AİHM, söz konusu kararında, başvuruculara mülkiyet hakkının ve kararın ekindeki listede yıldızla (*) işaretli başvurucular için ayrıca adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ve ihlalin sonuçlarının giderilmesine yönelik olarak Sözleşme'nin 41. maddesi kapsamında adil tazmine hükmedilmiştir.

AİHM önüne taşınan uyuşmazlığın esasının, mülkiyet hakkı bağlamında, davacının Demirbank hissesinden tazminatsız olarak yoksun bırakıldığı iddiası olduğu açıktır. AİHM yaptığı inceleme sonucunda nihai olarak, davacının mülkiyet ve mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiği

tespitinde bulunmuş, Sözleşme'nin 41. maddesi kapsamında da davacının yoksun kaldığı hissesinin güncel karşılığı olan maddi tazminata hükmetmiştir. Davacı ile birlikte diğer başvurucuların yapmış olduklarını ileri sürdükleri masraf ve giderler için 25.000-Avro ödenmesine ve adil tazmine ilişkin taleplerinin geri kalanının ise reddine karar vermiştir. AİHM'nin anılan kararında tespit edilen ihlal neticesinde yargılamanın yenilenmesi gerektiğine ilişkin bir ibareye ise yer verilmemiştir.

2577 sayılı Kanun'un 53. maddesinin 1. fıkrasının (ı) bendinde öngörülen yargılamanın yenilenmesi uyuşmazlığın esasını oluşturan temel hak ve özgürlük açısından ihlalin sonuçlarının tam olarak giderilemediği hallerde uygulanabilecektir. Davacının temel şikayeti olan hisselerinden yoksun kalması nedeniyle mülkiyet hakkı bağlamında uğradığı zararın, AİHM tarafından adil tazmin yoluyla tamamen giderildiği, manevi zarar bakımından mülkiyet ve mahkemeye erişim haklarının ihlallerine ilişkin tespitin tek başına yeterli adil tazmin teşkil ettiği değerlendirmesine yer verildiği, davacı ve diğer başvurucular tarafından AİHM nezdinde ve işbu yargılamanın yenilemesi talebine konu olan yerel mahkemeler önünde yaptıkları masraflar ve vekalet ücretine hükmedilmesine ilişkin talebin de AİHM tarafından değerlendirildiği ve nihayetinde tüm başvuranlar bakımından yaptıkları masraf ve giderlere karşılık olarak toplam 25.000,00-Avro ödenmesinin uygun görüldüğü, adil tazmine ilişkin taleplerin geri kalan kısmının ise reddine karar verildiği, böylece davacının talebine konu hususların AİHM kararında karşılanarak ihlalin sonuçlarının yeniden yargılamayı gerektirmeyecek şekilde ortadan kaldırıldığı anlaşıldığından, yargılama giderleri ve vekalet ücreti yönünden yeniden yargılama yoluyla giderilebilecek ihlal hükmünün varlığından ve dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi şartlarının oluştuğundan söz edilmesi mümkün bulunmamaktadır.
Sonuç itibarıyla yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulüne ilişkin İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. Davacının temyiz isteminin reddine,

2. Davalının temyiz isteminin kabulüne;

3. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesi uyarınca.... İdare Mahkemesince verilen ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararın BOZULMASINA,

4. Yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın anılan Mahkemeye gönderilmesine,

5. 2577 sayılı Kanun'un Geçici 8. maddesi uyarınca, bu kararın tebliğ tarihini izleyen 15 (on beş) gün içerisinde kararın düzeltilmesi yolu açık olmak üzere, 14/01/2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.